

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge trvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi tam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka pettivrsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprte reklamacije so poštne proste.

Prestolonaslednik poveljuje v Bukovini in Galiciji.

Kdaj in kako je prositi za odpis zemljiškega davka.

Zemljiški davek je odmerjen po čistem katastrskem donosu in če se zaradi kake prirodne uime, t. j. nesreče, ki je kmetovalec sam ni zakrivil, pridelak znatno zmanjša, oziroma se deloma ali popolnoma izgubi, je naravna posledica, da kmetovalec ne more plačati vsega zemljiškega davka, ker ni imel tiste dohodka, ki je podlaga za odmerjenje zemljiškega davka. V tem slučaju se zemljiški davek ves ali deloma odpiše po državnem zakonu z dne 12. julija 1. 1896, a le s pogojem, da se poškodba na zemljiških pravočasno prijavi pristojni oblasti in se obenem zaprosi za odpis davka.

Ker se naši kmetovalci malokdaj brigajo za določila tega zakona, zato dostikrat po nepotrebnem plačajo precej znatne svote zemljiškega davka, dasi jim je bil velik del pridelka brez njihove krivde uničen po raznih uimih.

Tudi letos se bo, kakor vsako leto, semtertja pripetila na zemljiških kaka nesreča, in zato že sedaj kmetovalce vnovič opozarjamo na koristi, ki jim jih nudi ta zakon.

Pri kmetijah nastane pravica do odpisa zemljiškega davka, če je bil na majhnih parcelah, ki merijo do 4 ha, uničen vsaj četrti del prirodnega donosa vsled poškodbe po toči, vodi, ognju, miših ali po trtni uši. Pri večjih posestvih nastane ta pravica, če je bil pridelek vsaj na 1 ha poškodovan. Vsled poškodbe po suši, pozehi (slani), škodljivih mrčesih in škodljivih glivah pa pristaja do odpisa zemljiškega davka, če znaša poškodba vsaj četrtino prirodnega donosa vseh parcel, ki leže v enoinisti davčni občini.

Vsako poškodbo na prirodnem donosu, ki se za njo more prositi odpis davka, mora posestnik poškodovane parcele ali njegov pooblaščenec — da ne izgubi pravice do odpisa davka — v osmih dneh potem, ko je zapazil škodo, naznaniti davčnemu oblastvu prve stopnje (okrajnemu glavarstvu, davkariji, ali davčni okrajni komisiji). Za pooblaščenca lastnika poškodovane parcele se štejejo: zakonski drug, varuhi, zakupniki ali uživalci zemljišč, pooblaščen kmetijski uradniki in pa župani občin.

Poškodbo, ki se zaradi nje prosi za odpis zemljiškega davka, more torej vsak za-se ali po svojem pooblaščenec naznaniti; more jo pa naznaniti tudi več zemljiških posestnikov skupaj, ki naznanilo vsi podpišejo, ali pa jo more naznaniti župan za vso občino. Ker so vse take poškodbe manj ali več v celi občini, zato je najbolje župana naprositi, da poškodbo naznani; vendar priporočamo zadevo zasledovati in če župan svoje dolžnosti ne stori, naj vsak za-se ali vsi prizadeti skupaj vložijo naznanilo. Naznanilo škode in druge vloge, ki se tega tičejo, so koleka proste.

Promet s krompirjem.

Na podlagi cesarske naredbe z dne 10. oktobra 1914 je izšla dne 4. avgusta 1916 ministrska naredba glede prometa s krompirjem letošnjega pridelka. Danes prinašamo glavno vsebino te naredbe; pezneje se bomo, kolikor bo treba, podrobnejše pečali z njo.

Prijava potrebnega krompirja.

§ 1 te naredbe pravi: Občine, katere za prehrano domačega prebivalstva pridelajo premalo krompirja, morajo politični okrajni oblasti naznaniti množine krompirja, ki ga primanjkuje in sicer v dveh rokih: a) najpozneje do 25. avgusta 1916 se mora naznaniti, koliko krompirja se rabi do 1. aprila 1917, in obenem se naj vsaj približno naznani množina, ki se bo rabila za dobo od 1. aprila naprej; b) najpozneje do 15. januarja 1917 se mora natančno naznaniti množina krompirja, ki se bo rabila v občini za dobo od 1. aprila naprej. Občine z lastno ustavo, to so na Spodnjem Štajerskem mesta Maribor, Celje in Ptuj, morajo svoje tozadevne potrebe naznaniti naravnost cesarski namestniji.

Občine morajo (§ 2) pri preračunanju potrebne množine jemati v poštev vporabljene množine krompirja v prejšnjem letu; ako pa se mora v kakem posameznem slučaju ravnati po kakem drugem ključu, se mora to v uradni vlogi navesti. Pri prvem naznanilu mora občina navesti: 1. število prebivalstva v občini, približno množino krompirja, ki se je (ali bo) letos pridelal v občini, in 3. množino krompirja, ki

se porabi za krmo živine ter število in vrsto živine, kateri se krompir poklada.

Pridelek in vporaba doma pridelanega krompirja.

Vsako, kdor je na svoji ali v najem vzeti nji- vi (§ 4) do dne 15. oktobra 1916 izkopal krompir, je dolžan, tekom osem dni potem, ko je krompir spravil z njive, pri občini naznaniti: 1. obseg njiv, na katerih je pridelal krompir; 2. množino pridelanega krompirja po stotih (100 kg), kakor tudi kje in kako je krompir shranjen; 3. število in vrsto živine, kateri se poklada krompir; 4. koliko krompirja bo rabil do novega pridelka za živež in živalsko krmo in 5. koliko ga bo rabil za seme. Kdor krompir izkoplje še le po 15. oktobru (§ 5), mora takoj pri občini podati gornje poročilo. Občine morajo naznaniti glede resničnosti podatkov preiskati in vsa naznanila naj- uozejne do 30. oktobra skupno odposlati okrajnemu glavarstvu (§ 6).

Razdelitev potrebnega krompirja.

Razdelitev potrebnega krompirja se bo vršila po uradno določenem načrtu. Seveda se mora vsakemu lastniku krompirja prepustiti toliko krompirja, da ga bo imel za hrano družine in krmo živine dovolj. Politična oblast sme posamezni občini ali skupini posestnikov predpisati množino odvišnega krompirja, ki ga morajo oddati. Politična oblast bo v svrhu pokritja potreb odvišni krompir zahtevala, oziroma istega zasegla.

Zahtevani (odvišni) krompir se ne sme prostovoljno prodati.

§ 8 te naredbe določa, da je krompir, katerega je okrajna politična oblast zahtevala za se, z dnem, ko se dostavi tozadevni uradni odlok, zasežen, to se pravi, ne sme se nikam drugam prodati, kakor politični oblasti ali vojno-žitno-prometnemu zavodu. Odvišna (zahtevana) množina krompirja se ne sme na vporabiti, ne pokrmiti in ne prostovoljno kakor tudi prisilno prodati komu drugemu, kakor je to določila oblast.

Nakupoval se bo krompir po občinah. Prevzel se bo krompir najpozneje do 31. maja 1917. Lastnik

LISTEK.

O tretih kmetijah.

Prilika iz naše dobe.

Oče je imel tri sinove in tri kmetije. Sinovi so bili dobri, kmetije so bile bogate. V jeseni, ko je istje odpadlo, je zbral oče sinove na griču, odkoder so se videli tri kmetije in je dejal:

„Lepo so te tri kmetije in blagor mu, ki jih bo znal izkoristiti. Dober gospodar: kmetije se bodo še razširile in obogatile; slab gospodar: kmetije se bodo zožale in pobračile. Rad bi imel, da sledite mojim naukom in nadaljujete moj trud. Ne branim pa, ki silite v svet, da bi se izučili boljšega gospodarstva. Pomnite pa: Blagoslov božji je nad kmetijo, ako so božje zapovedi v nji!“

Tako je rekel in preden je stopil najstarejši sin, rekoč: „Oče, grem in se vrnem o Vstajenju. Ko bo začela pomlad, zagospodarim na kmetiji.“

Oče ga je blagoslovil in najstarejši je izginil v dolini.

Nato je stopil srednji sin k očetu, rekoč: „Oče, grem in se izučim, da povečam kmetijo. O novem letu se vrnem in z novimi nazori zagospodarim na

kmetiji.“

Oče ga je blagoslovil in srednji sin je izginil v dolini.

Razžalostil pa se je očetov obraz, ko je videl edino najmlajšega sina pred seboj. Pri sebi je dejal: Zapustila sta me, da se vrneta bogatejša. Zdi se mi pa, da vidim berača, ki se vračata po blatni cesti. Stopil je k najmlajšemu in dejal: „Ali me tudi ti zapustiš, najmlajši?“

Najmlajši pa je stopil k očetu, rekoč: „Kako naj Vas zapustim, oče? Vedno ste mi bili dobri in ste me le dobro učili. Obogateli ste po svojih nazorih in zakaj bi jim jaz ne sledil? Ostal bom pri Vas in še danes naj postanem gospodar na kmetiji.“

S solzami v očeh ga je oče objel in mu dal eno kmetijo.

Ko se je nagibal štiridesetdanski post k večeru in so zvonovi peli po dolini, se je vrnil najstarejši sin. Ni se zahvalil očetu, ko je zagospodaril na kmetiji in ni vprašal očeta za svet; kajti tako se je izučil in izobrazil v svetu. Pozabil je na očetove besede o božjem blagoslovu in se ni odkril, ko je zvonil poldan v dolini. Njegovi podložniki so točili solze, ko je firjal dolgove; njegovi prijatelji pa so mu naprivali, ker je ljubil narod in napredek. Reševal je ljudi rimskega jarma in jih vodil na pot prostosti. Delil je veselje in zabavo, za solze pa ni hotel biti odgovoren. Ko pa je tako dobrote delil, je kmetija samevala

in zidovje je pokalo; dolgovi pa so rasli kakor zelen bršljan.

Ko je Silvestrov zvon pozdravljal novo leto, se je vračal srednji sin. Njegov korak ni bil gotov in tudi pot je bila preozka. Ko je zagospodaril, ni nič vprašal očeta; tudi zahvalil se ni. V svetu so ga učili, da oče ni višji od sina, ampak vsi ljudje so popolnoma enakovredni enega veselja. Krivično je razdeljeno veselje na zemlji in zemlja sama krivično rodi. Majnik pride in razdeli bogatijo med reveže in revščino med bogatine. Treba je namreč veselja in vživanja; kajti ni še potrdila, da je za grobom kaka bodočnost. Živel je srednji sin po naukih iz sveta: zajemal je s kupa in plačeval. Dobro so se imeli, ki so delili revščino z njim. Sirota iz vasi, ki ni bila deležna njegove radodarnosti, ga je rešila iz cestnega jarka.

Najmlajši pa je bil hvaležen očetu. Vabil ga je na kmetijo in ga prosil nasvetov. Kmetija pa je bogatela, ker so bile božje zapovedi v nji. Reveži, katerim ni bila odtegnjena njegova roka, so ga blagrovati. Ko je zvonilo na vasi, je snel klofut in hvalil Gospoda za življenje. Ni le ljubil napredka, ampak tudi delal je zanj. Vstanovil je različna društva za ljudsko izobrazbo in jih podpiral. Njegove besede so bile: vera, narod in treznost. Žel je zato spoštovanje in zaupnost. Dokaz, da se ni motil v svojih nazorih, je bilo veselo srce in jasen obraz.